

Brussel, 1 februari 2019

Ter attentie van Minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid, en van Asiel en Migratie Maggie De Block

Geachte mevrouw de minister,

Op woensdag 6 februari gaat de volgende Informele Europese Raad Justitie en Binnenlandse Zaken door. Wij schrijven u om onze ernstige bezorgdheden te uiten over de crisis op de Middellandse Zee en vragen u om actie te ondernemen. Sinds januari 2018 verdronken minstens 2.500 vrouwen, kinderen en mannen op de Middellandse Zee. De Europese leiders blijven in gebreke bij het beantwoorden van deze tragedie.

De laatste zes maanden hebben Europese regeringen geprobeerd – en gefaald – om een akkoord te bereiken over een systeem dat reddingsschepen toelaat om veilig te ontschepen wanneer ze een Europese haven bereiken. Elke keer een schip mensen op zee gered heeft ontspint zich een lange en pijnlijke discussie over waar het schip aan land kan gaan en de overlevenden een asielaanvraag kunnen indienen. Ondertussen blijven mensen die vaak al vreselijke fysieke en mentale beproevingen doorstonden - soms tot een maand lang - vastzitten op zee. De EU Operatie in de Middellandse Zee SOPHIA dreigt stopgezet te worden bij gebrek aan een akkoord. Op die manier lopen we nog groter en onnodig risico op het verlies van levens.

Ondertussen zetten Europese regeringen buitensporige druk op de organisaties die zoek- en reddingsmissies uitvoeren op de Middellandse Zee. In plaats van hun activiteiten te ondersteunen maken een aantal EU lidstaten het moeilijker voor deze organisaties om te opereren, uiten ze ongegronde beschuldigingen en verhinderen ze reddingsschepen om hun havens te verlaten. Terwijl vorig jaar op dit moment nog vijf reddingsorganisaties actief waren blijft er vandaag slechts één over.

De acties van Europese regeringen maken het extreem moeilijk voor reddingsorganisaties om hun werk te doen. Ze schrikken ook andere boten af om hun verplichting na te komen om mensen in nood te helpen en naar de dichtstbijzijnde veilige haven te brengen. Gevolg is dat de Middellandse Zee een van de dodelijkste zeeën in de wereld geworden is. In januari viste een marine helikopter drie jonge mannen uit het water die in een boot met 170 mensen vertrokken waren in Libië. Al de anderen verdronken.

Steeds meer mensen die vanuit Libië vertrekken worden onderschept door de Libische kustwacht. Vaak komen ze terecht in arbitraire detentie, misbruik, foltering en slavernij. Volgens het VN Vluchtelingenagentschap (UNHCR) werden in 2018 meer dan 15.000 mensen teruggestuurd naar Libië. Volgens het internationaal recht moeten mensen die gered worden op zee worden teruggebracht naar de dichtstbijzijnde veilige plaats waar ze bescherming kunnen vinden. De EU verbond zich ertoe levens te redden op zee en de verantwoordelijkheid voor de opvang van vluchtelingen te delen. Het recht op asiel en het non-refoulement principe liggen vast in het Verdrag van de Europese Unie, dat ook stelt dat de Unie gestoeld is op respect voor de menselijke waardigheid, vrijheid, democratie, gelijkheid, de rechtstaat en mensenrechten. Dit zijn de waarden die we allen delen en waartoe de wet ons bindt. Ze dienen dan ook nageleefd te worden over politieke geschillen heen.

Wij vragen u om tijdens de volgende Informele Europese Raad Justitie en Binnenlandse Zaken een akkoord te bereiken over een vlot en voorspelbaar ontschepingsmechanisme dat toelaat om mensenlevens te redden en de fundamentele rechten van mensen, inclusief het recht op het zoeken van asiel, te respecteren. Specifiek vragen we de Raad om:

1. Zoek- en reddingsoperaties te steunen

EU lidstaten moeten alle schepen die zoek- en reddingsmissies uitvoeren toelaten in hun havens om mensen te ontschepen en vervolgens terug op zee te gaan.

2. Vlotte en voorspelbare ontschepingsakkoorden te sluiten

In afwachting van een hervorming van de Dublin regeling en een permanente verdeling van de verantwoordelijkheden dient een mechanisme te worden opgezet dat een vlotte ontscheping en verdeling van geredde personen over EU lidstaten toelaat. Ngo's hebben daartoe concrete voorstellen gedaan. Gelet op de urgentie en de obstakels voor een EU-wijde oplossing is er nood aan een snelle regeling waarbij de deelnemende landen op voorhand bekend zijn zodat de huidige 'schip per schip' aanpak vermeden wordt. Deze ontslaat landen geenszins van hun verplichtingen onder Europees en internationaal vluchtelingen- en maritiem recht.

3. De terugkeer naar Libië te stoppen

Vluchtelingen en migranten zijn in het door oorlog verscheurde Libië op grote schaal slachtoffer van mensenrechtenschendingen. Mensen die via de door de EU gesteunde Libische kustwacht of via instructies van Maritieme Redding- en Coördinatie Centra worden teruggebracht naar Libië ondergaan automatische, arbitraire detentie en grote risico's op foltering en andere ernstige schendingen van de mensenrechten. De talrijke gevallen van misbruik en foltering zijn uitgebreid gedocumenteerd. De VN Vluchtelingenorganisatie (UNHCR) vraagt overheden om geen mensen naar Libië terug te sturen omwille van de veiligheidsrisico's.

Europese regeringen moeten duidelijke mensenrechtenbenchmarks— waaronder een einde van de arbitraire detentie – opstellen en bereid zijn om de samenwerking met en hulp aan de Libische kustwacht stop te zetten als die niet behaald worden.

Wij hopen dat België deze aanbevelingen ter harte neemt en zijn steeds bereid om hierover in overleg te gaan.

11.11.11, CNCD-11.11.11, Oxfam-Solidariteit, Caritas International, Artsen Zonder Grenzen, Orbit vzw, Vluchtelingenwerk Vlaanderen, Ciré, Amnesty International, JRS, Beweging.net, MOC, FIDH.